

TRADIȚIILE MIȘCĂRII SINDICALE DIN ROMÂNIA PÎNĂ LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

de VASILÈ PETRIȘOR

Drumul ascendent parcurs de clasa muncitoare din România pe planul organizării sale profesionale, de la încheierea primelor asociații de întrajutorare și pînă în anul 1906, cînd se consfințește centralizarea pe țară a mișcării sindicale, pune în lumină un întreg complex de procese și fenomene care definesc, în esența lor, trăsăturile specifice ale genezei și dezvoltării muncitorimii, coordonatele maturizării acesteia, evoluția conștiinței sale de clasă într-o perioadă de peste o jumătate de veac și, în egală măsură, cursul înaintării mișcării noastre muncitorești, de la primele începuturi și pînă în faza cînd această mișcare își avea fîgașul ei profund, acționa unitar pentru obiective majore de ordin politic și economic. Etapele parcurse de mișcarea de organizare profesională a muncitorimii, care a înaintat în strînsă conexiune cu etapele procesului de organizare politică a proletariatului, reprezintă o trăsătură de bază a creșterii într-un cadru unitar a mișcării muncitorești, organizate din România, cu înfruntare determinantă asupra practicii luptelor de zi cu zi ale muncitorimii. Această conexiune impune, de aceea, ca o cerință metodologică de bază, tratarea conjugată a componentelor fundamentale ale afirmării și manifestării directe a proletariatului român: mișcarea politică, mișcarea profesională, finalizate, evident, etapă cu etapă, în complexul formelor activității și bătăliilor revoluționare ale clasei muncitoare.

După cum se știe, primele forme de organizare profesională a clasei muncitoare din țara noastră iau naștere aproape în același timp cu apariția sa, ceea ce a avut o mare însemnătate pentru dezvoltarea ulterioară a mișcării noastre muncitorești. Organizarea profesională a proletariatului a reprezentat o etapă importantă în procesul de creștere a mișcării muncitorești, prima treaptă pe drumul acțiunii de strîngere a rîndurilor proletariatului în vederea unor scopuri comune, fără a se mai trece prin îndelungate stadii specifice breslelor sau tradeunionurilor, proprii unor țări europene.

Condițiile grele de muncă și de viață ale muncitorilor, nesiguranța zilei de mâine au dus, încă de la mijlocul veacului trecut, la o suită de manifestări, mai întâi izolate și spontane, contra exploatării, căci muncitorii nu se ridicaseră la cunoașterea adevăratelor cauze ale situației lor grele, nu ajunseseră la gradul de conștiință care să le permită să acționeze ca o clasă pentru sine. Pe măsura agravării exploatării și în practica acțiunilor de zi cu zi, ei au început să înțeleagă că nu din afară, ci prin propria forță unită își vor putea îmbunătăți situația. Cu cât muncitorul s-a găsit mai în nevoie, mai izolat, mai rob, mai asuprit și nedreptățit, cu atât simțea necesitatea apropierii de semenii lui, necesitatea asocierii. Condiția mizeră și nesiguranța viitorului au dezvoltat în el simțul prevederii și de aici nu rămâne de făcut decât un pas pînă la crearea asociațiilor de întraajutorare.

Una din caracteristicile definitorii ale proletariatului român constă tocmai în faptul că, la un stadiu relativ timpuriu de dezvoltare, a reușit să-și creeze organizații proprii. „Exploatarea exercitată de către capitaliștii autohtoni și trusturile imperialiste străine — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — făcea ca condițiile de viață și de muncă ale maselor muncitoare să fie deosebit de grele. Aceasta a dus la ascuțirea contradicțiilor dintre proletariat și burghezie, a determinat amplificarea luptei de clasă între acestea, a accelerat organizarea clasei muncitoare din România. În a doua jumătate a secolului trecut — s-ar putea spune odată cu nașterea clasei muncitoare — se formează primele organizații profesionale și cercuri politice ale muncitorilor, apar primele ziare muncitorești.

Pînă în jurul anului 1872, convențional, formele de organizare, de asociere ale muncitorilor s-au menținut în limitele unor asociații de întraajutorare, în care, laolaltă, lucrători și patroni, mai ales în etapa micilor întreprinderi, cuprinzînd pînă la cîteva zeci de salariați, realizau forme de sprijin reciproc, cu cotizări periodice și contribuții comune pentru ajutorarea muncitorilor bolnavi, accidentați sau pentru ajutorarea familiilor lor cu prilejul înmormîntărilor sau în alte situații deosebite.

Spre sfîrșitul acestei perioade, datorită experienței și luptei crescînde a muncitorilor, începe să se afirme tot mai mult tendința lor de a-și făuri organizații proprii, independente, libere de imixtiunea și supravegherea patronilor. În cadrul acestui proces de organizare profesională de sine stătătoare a clasei muncitoare din țara noastră, un moment important l-a constituit înființarea, începînd din 1868, a asociațiilor generale ale muncitorilor dintr-o serie de orașe transilvănene, organizații care aveau, în același timp, un pronunțat caracter politic, ca și constituirea, în 1872, la București, a Asociației generale a tutu-

ror lucrătorilor din România, prima încercare de unire a forțelor muncitorimii la nivelul întregii țări.

Răspîndirea marxismului în România, crearea cercurilor socialiste, procesul trecerii mișcării socialiste pe pozițiile socialismului științific, iar apoi înființarea cercurilor și cluburilor muncitorești au exercitat o înrîurire directă asupra întăririi asociațiilor profesionale muncitorești. Faptul că socialiștii au jucat un anume rol în înființarea primelor organizații profesionale muncitorești este foarte semnificativ, constituind o trăsătură caracteristică a dezvoltării mișcării muncitorești din România. Acest lucru va deveni mai evident în deceniul al nouălea al secolului trecut, cînd, datorită efortului unit al muncitorilor, susținut activ de mișcarea socialistă, de presa acesteia, creșterii conștiinței lor de clasă, se înregistrează un salt calitativ, o etapă nouă, pe calea transformării asociațiilor în organizații muncitorești, de clasă, fără patroni și îndreptate, în principal, împotriva acestora, cu obiective mai bine definite și, în bună parte, diferite de cele ale vechilor asociații, în exclusivitate de întrajutorare. Organizațiile profesionale din această perioadă au evoluat tot mai mult în direcția transformării lor în organizații de rezistență și de luptă împotriva exploataării patronale, pentru apărarea intereselor nemijlocite ale muncitorimii.

Existența lor era o dovadă a năzuinței crescînde a proletariatului spre o unire tot mai strînsă, cu conturarea unor obiective superioare de luptă. În aceste organizații, muncitorii au căpătat o anume cunoaștere a menirii lor ca clasă, deprinderi de organizare, experiență în lupta împotriva capitaliștilor. În acest fel, clasa muncitoare se maturiza treptat, conștiința sa creștea, se intensifica procesul transformării sale dintr-o clasă în sine într-o clasă pentru sine.

În stadiul de atunci al dezvoltării mișcării muncitorești din România, socialiștii au definit într-un spirit înaintat, marxist, structura și rolul organizațiilor profesionale, pe de o parte, și al celor politice ale proletariatului, pe de altă parte. Ei au accentuat caracterul de organizații de luptă pentru satisfacerea revendicărilor pe care trebuiau să-l aibă primele, spre deosebire de organizația politică, care trebuia să dea proletariatului arma ideologică, să-l conducă în lupta pentru transformarea societății. Socialiștii au atras atenția că cele două tipuri de organizații nu trebuie confundate, că sarcinile organizației politice, adică ale partidului, nu pot fi îndeplinite de organizațiile cu caracter profesional. Aceasta este o dovadă în plus a faptului că se situau pe calea indicată de întemeietorii socialismului științific privind rolul conducător al organizațiilor politice, al partidului muncitorilor.

În planul general al evoluției mișcării noastre muncitorești, rapida trecere de la cercurile socialiste la cercurile și cluburile muncitorești, iar apoi la crearea, în 1893, a primului partid politic al proletariatului corespunde cu rapida dezvoltare a mișcării profesionale de la simple organizații de ajutorare la sindicate. Această evoluție generală își are temelii în faptul că în România a existat o largă mișcare de organizare profesională, care, la nivelul dat, a însemnat un teren de pregătire a muncitorilor în domeniul luptelor de clasă, ceea ce s-a repercutat în puternica lor pregătire pentru organizarea politică și abordarea organizată a luptei politice.

În anii care au urmat creării P.S.D.M.R., organizațiile profesionale muncitorești au cunoscut importante schimbări atât în structura lor organizatorică, cât și în programul și în orientarea lor, devenind organizații de clasă propriuzise ale proletariatului, cu caracter sindical. De altfel, întregul proces de dezvoltare a organizațiilor profesionale de la simple asociații de ajutor mutual la organizații de clasă ale proletariatului a reprezentat, în același timp, drumul parcurs de clasa muncitoare în lupta pentru transformarea acestora în sindicate.

Întărirea permanentă a organizațiilor profesionale, creșterea luptei greviste a proletariatului, dezvoltarea conștiinței revoluționare și existența partidului de clasă al muncitorimii au creat condițiile pentru centralizarea organizațiilor profesionale muncitorești.

În această direcție, un moment important l-a constituit înființarea, în decembrie 1896, a Uniunii sindicatului breslelor din București, o formă organizatorică superioară, menită a centraliza organizațiile profesionale din România.

Pe terenul luptelor nemijlocite ale proletariatului este specifică sprijinirea de către organizațiile profesionale a mișcării greviste. În multe cazuri, ele s-au situat, alături de cluburile muncitorești, în fruntea luptelor proletariatului (întruniri, manifestații, demonstrații, greve), au desfășurat acțiuni susținute pentru mărirea salariilor, contra samavolnicțiilor patronilor și autorităților, a regimului muncii excesive, pentru condiții mai bune de muncă și de viață, pentru repaus duminical.

Faptul că organizațiile profesionale muncitorești s-au preocupat de mobilizarea muncitorilor la lupta grevistă, că i-au sprijinit atât moral, cât și material, că au dus tratative cu patronii, semnând chiar contracte de muncă, demonstrează creșterea prestigiului lor în rîndul proletariatului și rolul pe care ele îl jucau, sub conducerea organizațiilor partidului, în lupta împotriva capitalului. Este o confirmare în plus a faptului că întreg procesul dezvoltării mișcării muncitorești de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, în special, din ultimul deceniu ceruse în mod imperios transformarea asociațiilor profesionale de ajutorare în organizații muncitorești de clasă, tot mai largi și mai puternice. Erau

zorii unei mișcări sindicale ce va cuprinde, treptat, ramură după ramură, mase tot mai mari de muncitori.

Ultimii ani ai veacului al XIX-lea au însemnat pentru mișcarea muncitorească o perioadă de profundă efervescență. Se simțea nevoia unei orientări de clasă mai ferme, în care prevederile muncitorești-revoluționare să dobândească o tot mai mare pondere. Conducătorii înaintați ai muncitorimii nu se mai puteau împăca cu metodele imprimante de liderii burghezo-liberali. Sarcinile noi ce se puneau cu tot mai multă acuitate în fața proletariatului cereau cu necesitate depășirea stadiului de criticare a racilelor societății existente și trecerea la acțiuni directe împotriva acestora. Condamnând pe renegați, mișcarea muncitorească a continuat să se afirme cu vigoare. Eliberarea de ballastul ce-l reprezentau elementele burghezo-liberale, în împrejurările social-economice și politice din pragul secolului al XX-lea, a creat premisele unei mișcări muncitorești mai largi, cu orientare de clasă mai hotărâtă. A urmat un proces de radicalizare a mișcării, concretizat în întărirea, la scurt timp, a organizațiilor profesionale și politice, în poziția adoptată față de o serie de probleme importante ale vieții politice a țării. O împingeau la afirmare însăși forța de manifestare a contradicțiilor sociale, spiritul revoluționar al proletariatului, conștiința de clasă, educația socialistă, acumulate în deceniile precedente. Socialiștii înaintați, militanți revoluționari muncitori, au ieșit mai căliți, cu experiență și combativitate sporită, mai hotărâți în a continua și în a dezvolta mișcarea socialistă. Rămânând credincioși idealului proletar, ducând mai departe lupta împotriva claselor exploatare, ei au dovedit că mișcarea muncitorească izvorăște din realitățile social-economice și politice ale țării noastre, întruchi-pează noul în viața socială și, ca atare, reprezintă un fenomen viabil, care se va dezvolta și se va afirma tot mai puternic.

În condițiile când în fața proletariatului se impunea sarcina păstrării cu orice chip a organizațiilor sale de clasă, a lărgirii și întăririi lor, problema organizării profesionale s-a bucurat de o atenție deosebită. Alături de dezideratul principal — refacerea partidului de clasă al proletariatului —, cuvântul de ordine propagat în mijlocul muncitorilor a fost acela al surîngerii rîndurilor în puternice organizații profesionale.

Nenumăratele apeluri care chemau pe muncitori la păstrarea și la întărirea organizațiilor lor de clasă, ampla campanie desfășurată de Clubul muncitorilor din București și de ziarul „Lumea nouă”, adunările și mitingurile care au avut loc au constituit tot atâtea prilejuri pentru mobilizarea proletariatului la lupta organizată. Datorită acestei multitudini de acțiuni, în anii imediat următori dezorganizării partidului, o parte dintre organizațiile profesionale și-au continuat activitatea, unele s-au reorganizat, s-au creat altele noi, în to-

ralitate acestea păstrînd caracterul de clasă și promovînd o orientare net proletară. Ele au îmbinat, în lupta practică, revendicările de ordin economic cu cele de ordin politic, s-au situat pe pozițiile internaționalismului proletar, fiind apărătoare ale intereselor vitale ale clasei muncitoare.

Crearea cerourilor socialiste, apariția primei serii a „României muncitoare”, activitatea susținută a organizațiilor profesionale muncitorești, întrunirile și mișcarea revendicativă a proletariatului erau mărturii semnificative ale faptului că mișcarea muncitorească trăia din plin, se dezvoltă, căpăta pe zi ce trece noi valențe.

Pregătit prin eforturile stăruitoare, îndelungate ale conducătorilor proletariatului rămași credincioși idealurilor socialiste, momentul 1905 a marcat o înviore rapidă a mișcării muncitorești din România. Suflul nou care cuprîndea masele de muncitori în direcția organizării lor în sindicate, intensificarea luptei de clasă, concretizată într-o serie de acțiuni și de lupte greviste, care se vor ține lanț în perioada următoare, campania de demascare a caracterului retrograd al corporațiilor, înființate prin legea din 1902, care va avea ca urmare părăsirea acestora de către un număr în continuă creștere de muncitori, erau dominante ale mișcării noastre muncitorești.

Ca organizații de luptă, cu un loc bine definit în mișcarea muncitorească, sindicatele și-au accentuat în acești ani preocupările pentru inițierea, conducerea și sprijinirea mișcării greviste, ca una dintre laturile cele mai importante ale activității lor practice. Este perioada în care vitalitatea multora dintre ele se afla într-un raport nemijlocit cu bătăliile greviste susținute. Tot mai mult se realizează o corelație directă între sindicat și grevă. De multe ori, apariția sindicatului era urmarea nemijlocită a luptei greviste; pe de altă parte, în procesul luptei greviste, muncitorii organizați deja în sindicate erau mai cutezanți, mai încrezători în acțiunile desfășurate pentru îmbunătățirea condițiilor de viață.

O trăsătură distinctivă a mișcării muncitorești din România o constituie legătura organică dintre grevă, sindicat și cercul socialist. Această legătură explică, în măsură esențială, de ce într-o țară mai înapoiată din punct de vedere economic gradul conștiinței de clasă era mai ridicat decât în alte țări.

Caracterul larg al mișcării noastre muncitorești s-a vădit și în aria cuprinzătoare a organizării profesionale, precum și în amplificarea acțiunilor directe ale proletariatului. Sintetic, aceasta se exprimă în existența și activitatea celor 785 de organizații profesionale în anii 1846—1906 și în cele 845 de acțiuni greviste, unele de amploare, mergînd pînă la grevele generale pe ramură sau pe orașe.

Amplificarea mișcării sindicale, sarcinile ce reveneau sindicatelor în procesul luptei de clasă a proletariatului, necesitatea alegerii unui for central menit să coordoneze la nivel național întreaga activitate a acestora au generat și au cerut cu acuitate convocarea unei conferințe pe țară. Această conferință, întrunită în zilele de 13—15 august 1906, a avut o importanță deosebită pentru dezvoltarea ulterioară a mișcării muncitorești din țara noastră.

Conferința a înfăptuit centralizarea organizatorică a mișcării sindicale prin crearea Comisiei Generale a Sindicatelor din România și a adoptat statutul general al sindicatelor, care a constituit temelia organizării în sindicate a muncitorilor din țara noastră, punând la baza luptei sindicale o tactică nouă, tactica unității de acțiune, dând o linie de conduită comună întregii mișcări muncitorești.

Conferința din august 1906 a prilejuit manifestarea solidarității muncitorilor de pe întreg cuprinsul țării, la lucrările acesteia participând delegați din toate provinciile românești. Stringînd laolaltă delegați ai muncitorimii din întreaga țară și fruntașii mișcării socialiste, conferința a demonstrat unitatea politică și organizatorică a proletariatului român, capacitatea sa de a păși înainte pe calea refacerii partidului politic propriu, de clasă. „Organizarea pe plan național a mișcării sindicale în 1906 și refacerea partidului socialist în 1910 — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — reflectau maturizarea politică a proletariatului din România, rolul tot mai important pe care îl dobîndea în viața țării”. După conferința din 1906, mișcarea muncitorească din România, căpătînd o structură organizatorică unică pe întreaga țară, s-a ancorat din ce în ce mai adînc în terenul vieții social-politice din țara noastră, ceea ce avea să se vadă în focul luptelor clasei muncitoare din perioada imediat următoare.

Creșterea mișcării sindicale din România în anii dinaintea izbucnirii primului război mondial este ilustrată și de participarea acestora la congresele partidului. Astfel, la numai un an de la prima Conferință generală a sindicatelor și cercurilor socialiste, are loc la Galați în zilele de 29—30 iunie și 1 iulie a doua Conferință socialistă. La Conferința de la Galați au fost alese organul conducător al Comisiei Generale a Sindicatelor din România, Comitetul de conducere al Cercului de editură socialistă, Comisia pentru redactarea statutelor și delegații pentru Congresul de la Stuttgart. În conducerea mișcării sindicale au fost aleși numeroși militanți revoluționari ai muncitorimii din România, ca Al. Constantinescu, Ștefan Gheorghiu, D. Stănculescu și alții. Dezbaterile în cadrul conferinței a problemelor presei muncitorești, adoptarea hotărîrii ca „România muncitoare” să apară cu o pagină specială, „Viața sindicală” și ouprinderea în comitetul de redacție, format din șase persoane, a

trei reprezentanți ai Uniunii Generale a Sindicatelor din România au contribuit de asemenea la dezvoltarea organizațiilor sindicale, la creșterea numărului lor de membri. În decembrie 1907 este republicat „Statutul general al sindicatelor din România”, în care se precizează că Uniunea Generală a Sindicatelor din România recunoaște ca principii fundamentale lupta de clasă, solidaritatea internațională a muncitorilor și desființarea exploatării muncii sub orice formă și își fixează ca scop imediat îmbunătățirea stării materiale a clasei muncitoare.

În anii următori, organizațiile sindicale au fost puternic stârnite în dezvoltarea și activitatea lor de legea Orleanu, adoptată la 20 decembrie 1909, prin care se „urmărea de fapt suprimarea asociațiilor profesionale”. Înfrângându-se asemenea greutăți, numărul salariaților organizați în sindicate a ajuns în 1914 la aproape zece mii de membri, ceea ce reprezenta pe atunci o însemnată forță revoluționară.

Vădind preocuparea partidului pentru problemele sindicale, Congresul partidului socialist din 1910 a ascultat și a dezbătut rapoarte privind diferite aspecte ale organizării și activității mișcării sindicale, ale relațiilor dintre partid și sindicate și a adoptat hotărâri în aceste probleme.

Stabilind cu mai multă claritate domeniile de acțiune ale celor două organizații — partidul (mai cu seamă pe câmpul luptei politice) și sindicatele (mai ales în domeniul economic) — și precizând că ele trebuie să-și realizeze acțiunile lor în chip cu totul independent, congresul a cerut ca cele două organizații să dezvolte legături cât mai strânse, să se sprijine reciproc. „Sindicatetele — se arată în moțiunea adoptată — nu-și vor îndeplini în întregime datoria în lupta lor pentru emanciparea muncitorilor decât atunci când actele lor vor fi însuflețite de spiritul socialist. Partidul are datoria de a ajuta sindicatele . . .”

Reluând această idee, Cristian Racovski avea să arate în 1912: „Lipsite de spirit socialist, sindicatele sînt lipsite de elementul lor vital. Ideea socialistă este pentru sindicate ceea ce oxigenul este pentru sînge”.

Problemele dezvoltării mișcării sindicale au fost dezbătute și cu prilejul celui de-al doilea Congres al partidului din 1912, ca și în alte ocazii, iar la începutul anului 1914 a avut loc la Ploiești primul Congres sindical separat, denumit Congresul al V-lea al sindicatelor, care s-a desfășurat între 5 și 7 ianuarie 1914, în prezența a 79 de delegați, reprezentînd 59 de organizații din 21 de localități și a reprezentanților P.S.D., „România muncitoare”, Cercul de editură socialistă, Cercul de femei și tineret.

Congresul, analizînd activitatea anterioară și pornind de la cerințele acelei perioade, a stabilit noi sarcini în vederea apărării drepturilor și a liber-

tăților sindicale, mărirea numărului de membri de sindicat, munca de propagandă, organizarea sărbătoririi zilei de 1 Mai etc.

În legătură cu tactica mișcării, congresul a confirmat linia urmată pînă la acea dată și „recomandă sindicatelor ca în educația ce se face muncitorimii să se dea locul cuvenit doctrinei socialiste și să se accentueze, pe de altă parte, cît se poate mai mult activitatea lor pur sindicală pe terenul intereselor profesionale și economice ale clasei muncitoare“.

Primul război mondial, izbucnit la 1 august 1914, care a provocat și poporului român numeroase jertfe și suferințe, a frînat pentru un timp dezvoltarea mișcării muncitorești și democratice. În timpul războiului și în anii ce i-au urmat, cînd procesul de radicalizare a maselor începuse mai înainte să se adîncise brusc, în rîndurile clasei muncitoare a avut loc o profundă schimbare în felul de a gîndi și acționa, unitatea proletariatului manifestîndu-se cu o și mai mare vigoare.

TRADITIONEN DER GEWERKSCHAFTSBEWEGUNG IN RUMÄNIEN BIS ZUM ERSTEN WELTKRIEG

(ZUSAMMENFASSUNG)

Die Arbeiterklasse aus Rumänien hat auf dem Gebiete ihrer beruflichen Organisierung von der Gründung der ersten Vereine für gegenseitige Hilfe bis zur Vereinigung der Gewerkschaftsbewegung im Jahre 1906 eine fortschreitende Entwicklung mitgemacht.

Eines der kennzeichnenden Merkmale des rumänischen Proletariats ist gerade, dass sich dieses Proletariat schon in einem frühen Entwicklungsstadium eigene Organisationen schaffen konnte.

Bis um das Jahr 1872 schlossen sich die Arbeiter meist nur in Vereinen für gegenseitige Hilfe zusammen; später bildeten sich dann besondere Arbeitervereine (1868 in Siebenbürgen, 1872 in Bukarest).

Die Sozialistenklubs übten einen direkten Einfluss auf die Erstarkung der beruflichen Organisationen der Arbeiter aus. Nach der Gründung der Sozialdemokratischen Partei der Arbeiter Rumäniens (1893) machten die beruflichen Organisationen der Arbeiter grosse Veränderungen mit und wurden klassenbewusste Organisationen des Proletariats mit gewerkschaftlichem Charakter.

Im Dezember 1896 wurde der Gewerkschaftsverband der Zünfte aus Bukarest gegründet, der viel zur Entwicklung der Gewerkschaftsbewegung beitrug.

Nach der Konferenz der Gewerkschaften vom 13.—15. August 1906 wurde die Allgemeine Kommission der Gewerkschaften gebildet, die in den Gewerkschaftskampf eine neue gemeinsame.